

cam sine aliqua mutatione creaturæ, quia Deus non habet illam voluntatem de novo per mutationem sui; ergo per mutationem creaturæ: Respondetur non semper esse necessariam mutationem positivam in creatura, sed sufficere negativam, vel moralem; sicut si Deus velit aliquem annihilare nihil positivum ponit in illo, et si velit aliquem obligare præcepto, obligatio illa solum est effectus moralis; sic potest Deus velle quod iste non sit obligatus ad pœnam, et quod sibi non debeatur satisfactio, et sic ponit effectum negativum, qui physice non mutat, sed moraliter. Aliud est reddere hominem dignum sua dilectione, hunc enim effectum existimo non posse per solam denominationem extrinsecam poni in homine (ut dicam in materia de justificatione) quia homo per peccatum manet intrinsece indignus dilectione Dei, si quidem manet intrinsece aversus a rectitudine debita; ergo quamdiu ista intrinseca indignitas non tollitur, non potest objectum in se ipso reddi dignum dilectione Dei per solam extrinsecam denominationem, quia hæc non mutat id quod intrinsecum est.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

IX. Ad primam rationem dubitandi respondetur ex dictis, quod illi effectus morales remissionis culpæ, et pœnæ, dato quod fiant sine gratia infusa, et inhærente de absoluta potentia, exigunt tamen ad minus gratiam supernaturalem extrinsecam, id est, voluntatem Dei remittentis ut auctor supernaturalis, quia condonat, et remittit satisfactionem supernaturalem, quam posset exigere.

X. Ad secundam respondetur, quod reparatio boni naturalis cor-

rupti per peccatum non exigit ex parte formæ reparantis formam supernaturalem, si fiat in statu puræ naturæ, sed tamen etiam tunc requirit actionem supernaturalem quantum ad modum, et ex parte principii efficientis, sicut illuminatio cæci, et resuscitatio mortui; pro isto autem statu non potest tolli aversio a Deo fine naturali, nisi simul tollatur a Deo fine supernaturali, quia etiam illi opponitur peccatum, et Deus non dat dimidiatam veniam. Non tamen repugnat elici actum dilectionis Dei naturalis sine dilectione supernaturali, sed illa non conducet sine ista ad remissionem peccati, et reparationem ejus prout de facto fit, ut ostensum est. Cur autem voluntas quantumcumque mutabilis, non possit reparari ad finem bonum, a quo aversa est per actionem suam, sed solum per actionem Dei supernaturalem, ideo est, quia voluntas erga ultimum finem non potest moveri nisi a principio extrinseco, quod est Deus; homo enim secundum propriam facultatem, et naturalem non potest se movere nisi ex aliquo prius volito, sicut ex fine ad media, et licet in primo instanti sit debitum ut moveatur a Deo fine naturali, sicut in primo instanti generationis hominis est debitum ut infundatur illi anima a Deo, tamen amissa semel anima, non debitum est, sed supra naturam, ut reddatur corpori; ita amisso fine ultimo, non est debitum homini ut moveatur a Deo ad illum; tum, quia ex ipsa aversione offendit Deum, et reddit indebitam gratiam ut convertatur ad ipsum; tum, quia habendo alium finem ultimum, connaturalius est ut secundum illum operetur, quia ex forma dominante connaturalius sequitur actio, non contra illam; ut autem contra bonum finem operemur per peccatum non indigemus principio ex-

trinseco, sed sola deficientia naturæ, et amore proprio, et fomite peccati, sicut ad corruptionem, et mortem non indiget homo principio extrinseco, sed sola materia corruptibili, ad vitam tamen resuscitandam indiget principio extrinseco.

ARTICULUS III.

Utrum ad evitanda omnia peccata mortalia, et venialia, sit necessaria gratia supernaturalis?

I. Respondeo, et dico primo: Existens in peccato mortali pro hoc statu non potest omnia peccata mortalia collective vitare, sive pro tota vita, sive pro longo tempore, sine gratia supernaturali. Itaque si non convertatur ad Deum per gratiam justificantem, non poterit omnia peccata mortalia vitare, nec longo tempore, neque tota vita. Hanc conclusionem habet expresse S. Thomas hic articulo octavo. Sed de ejus intelligentia dubium est, quibusdam dicentibus, quod ad vitanda omnia peccata requiritur ista gratia, quasi ex parte termini, id est, quod si evitaverit aliquis omnia peccata mortalia consequetur gratiam justificationis: aliis vero dicentibus quod requiritur gratia justificationis ex parte principii, id est, quod requiritur justificari hominem ut evitet omnia peccata mortalia. Primo modo sentit Vazquez hic disp. cxcvi, cap. 1, quia inquit non patietur Deus ut qui diu servat legem suam non infundatur ei gratia compunctionis, et charitatis, citatque pro sua sententia Scotum, et Henriquez, qui dicunt bene operanti, et evitanti peccata Deum dare auxilia, quibus disponatur ad remissionem peccati, licet isti auctores inquit Vazquez, existiment illas priores dispositio-

nes esse ex viribus naturæ, ipsum vero sentire quod nullum opus bonum quantumvis minimum, sit ex viribus propriis, sed ex meritis Christi, cum tamen non omnes dispositiones esse ex auxilio supernaturalis ordinis, supra ex ipso Vazquez ostenderim, explicando quomodo: Facienti quod in se est, Deus non denegat gratiam. Secundo vero modo explicant D. Thomam Lorca hic disput. iv; Curiel super hunc articulum viii, dub. iii, concl. i et iii, citatque pro se Conradum, Ferraram et Cajetanum, quamvis Cajetanus adhibeat modificationem sententiæ D. Thomæ quod intelligitur de homine existenti scienter, et secundum affectum in peccato mortali, non qui ex ignorantia, et de facto, licet non ex affectu, imo iste (inquit Cajetanus) numerandus est inter eos, qui incipiunt divina gratia reparari.

II. Igitur hoc secundo modo intelligendam esse sententiam D. Thomæ ex ejus verbis colligitur: « Quia, inquit, existentem in peccato mortali antequam ratio in qua est peccatum mortale reparatur per gratiam justificantem, posse singula peccata mortalia vitare, et per aliquod tempus, sed quod diu manent sine novo peccato mortali, esse non potest. » Pondero contra Vazquez illud verbum antequam ratio reparatur per gratiam justificantem. Ergo reparatio ista antecederet requiritur ad evitandum omnia peccata mortalia; ergo non solum terminative, sed ex parte principii tamquam status, et conditio requisita ut evitentur aliqua peccata necessaria est; cæterum rationem hujus conclusionis reddere non est ita facile; tum propter illud commune argumentum, quia homo est liber in quocumque statu ad evitanda omnia peccata mortalia, alias non peccaret non evitando omnia, et

non sufficit esse liberum physice, sed requiritur quod sit liber moraliter, quia moralis impotentia non consistit in defectu alicujus principii intrinseci, sed in impedimentis extrinsecis, quæ quidem non suffi-
ciunt reddere hominem absolute impotentem, sed difficulter potentem; nec minus possunt occurrere ista impedimenta extrinseca respectu omnium peccatorum, quam respectu alicujus peccati determinati, ut quando occurrunt vehementes tentationes circa aliquod peccatum in singulari, et tamen simpliciter potest quodcumque peccatum divisive vitare, ut affirmat D. Thomas. Tum etiam, quia alias tenetur qui peccat mortaliter statim pœnitere, sicut tenetur evitare omnia peccata mortalia, hæc enim vitare non potest nisi sit in statu gratiæ, quam non potest habere nisi pœnitendo, sed non tenetur statim pœnitere, ut communiter theologi resolvunt in materia de pœnitentia; ergo signum est, quod potest omnia vitare etiam longo tempore, quia ante illud non obligatur ad pœnitentiam.

III. Nihilominus sententia D. Thomæ optimis congruentiis nititur, et ratione ipsius D. Thomæ fundatur. Congruentiæ sunt, quia ad vitanda omnia peccata mortalia non minus requiritur specialis gratia, quam ad servandam totam legem, quæ tunc maxime servatur quando non peccatur contra illam, nec fit aliquod peccatum mortale, et præsertim si hoc fiat longo tempore non possunt moraliter deesse vehementes tentationes, quæ omnia exigunt gratiam specialem, specialia autem auxilia connaturaliter, et communiter non dantur nisi existenti in statu gratiæ, quia peccator est indignus habere illum; tum propter offensam Dei; tum, quia communiter Deus non operatur in causis secundis nisi juxta formam quæ illis inest, et præ-

dominatur in eis. Item in peccatore deficiunt inclinationes ad bonum, sine quibus non resistitur malo, possumus enim resistere malo vel per puram negationem, et suspensionem actus, et hoc modo evitare peccata est moraliter impracticabile, et fortasse etiam metaphysice impossibile; vel resistitur malo per modum contrarietatis, scilicet per affectum bonum oppositum, et talis affectus nequit dari ubi deest inclinatio ad bonum.

IV. Ratio vero D. Thomæ illa est: Quia principium operandi in voluntate est finis, cui inhæret voluntas, et ex illa sumit vires, et efficaciam ad operandum ea quæ sunt erga finem, et resistendum fini contrario, cum ergo aliquis non habet cor firmatum in Deo, sed in altero fine, et finis præconceptus sit maximum pondus in voluntate, quia ex fine inclinatur, et movetur, consequenter non poterit in omnibus quæ agenda sunt respicere ad Deum, in quo non est firmatus, et operari propter illum, omittendo finem contrarium, cui adhæret, et quem habet præconceptum: sed hoc est connaturale, et ordinarium, ut ex fine præconcepto operetur homo, nisi forte ex speciali industria, et cura velit agere præter illum finem; sed hæc est differentia, quod præmeditatio, seu industria ad agendum contra finem præconceptum non inclinatur perpetuo voluntatem, neque ad omnia, sed pro illo tempore quo durat, et ad illud objectum ad quod movet; finis autem ultimus, cui adhæret voluntas inclinatur ad omnia opera hominis quantum est de se, et ita cum non possit homo esse in continua præmeditatione, et vigilantia contra finem præconceptum, non potest semper agere contra illum, neque longo tempore, et sic non potest evitare quin aliqua opera fiant aliquando ex præconcepto fi-

ne, et hoc est peccare mortaliter, scilicet operari ratione finis ultimi pravi, sicut non potest evitare omnia peccata venialia quamdiu appetitus inferior non est subjectus superiori.

V. Dices: Totum hoc non probat requiri gratiam supernaturalem ad evitandum peccata omnia mortalia, sed sufficere speciale auxilium ordinis naturalis, quo excitetur homo ad præmeditandum, et vigilandum ne agat ex fine præconcepto: si autem non agat ex illo fine, evitat peccatum: nisi forte dicatur hæc auxilia specialia non dari connaturaliter nisi existenti in gratia, et tunc recurrimus ad primam rationem congruentiæ, non vero aliam tradimus. Et urgetur hoc, quia stat bene aliquem peccare ex avaritia, vel libidine, et statim odio habere illud objectum, nec amplius operari velle ex illo, et tamen non statim justificatur; ergo poterit sine justificationis gratia nunquam operari ex fine præconcepto, quia non est illi affectus, licet nondum doleat, et pœniteat, ut oportet ad justificationem.

VI. Respondetur sufficere quidem auxilia specialia ordinis naturalis, si continuo, et per modum status darentur homini peccatori, sed talis continuatio extraordinaria esset, et quasi miraculosa, in quo casu non loquitur D. Thomas, non enim negat de potentia absoluta posse evitari omnia peccata mortalia per manutenentiam Dei, vel continuam assistentiam secundum auxilia specialia ordinis naturalis: sed hoc non erit connaturale homini existenti in peccato, nisi prius reparatur per gratiam. Quare extra casum miraculosum (de quo non est sermo hic) indiget homo reparatione gratiæ, et conversione ad finem ultimum, ut possit vitare omnia peccata mortalia. Ad instantiam autem dicitur, quod homo quando peccat

mortaliter ponit finem ultimum in pecunia, vel libidine quasi materialiter, sed formaliter in amore sui, qui ita se amat ut Deum contemnat, non refugiens transgredi prohibitionem Dei, ut impleat voluptatem suam. Et ideo qui semel peccavit, nisi ab isto amore sui ita avertatur ut diligat Deum plusquam se, non justificatur, nec manet firmus ut occurrente aliqua materia propriæ commoditatis, et amoris, non postponat Deum sibi, licet in illa particulari materia, vel pecuniæ, vel libidinis, et alia simili non amplius habeat voluptatem; amittit enim amorem ad illud materiale sui finis ultimi, non ad formale, qui est amor proprius, et adimpletio suæ voluntatis.

SOLVUNTUR ARGUMENTA CONTRA DICTA.

VII. Ad rationes dubitandi a principio respondetur juxta dicta in disputatione præcedenti, cum ageremus de libertate ad implendam totam legem, et obligationem ad illam. Et summa resolutionis consistit in hoc, quod homo ex vi libertatis physiciæ habet potentiam quasi physicam, et remotam ad omnia peccata vitanda, vel bona facienda, sed hæc potentia caret viribus, et ita non est proxima, et moraliter sufficiens sine gratia. Nomine autem potentie, vel impotentie moralis, sive virium, non intelligimus solum extrinseca impedimenta, quæ difficultatem faciunt, non impossibilitatem, sed intelligimus finem rectum propositum per intellectum, et amplexum per affectum, quo tamquam principio, et pondere, et viribus utitur voluntas ad volendum recte ea quæ sunt ad finem, ut ad repellendum oppositum finem cum auxiliis sibi proportionatis. Et dicitur morale principium, quia finis, seu bonum